

Nr 45.

Ankom till riksdagens kansli den 28 mars 1916 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion angående statsbidrag till avlönande av folk- och småskollärare vid vissa kustsanatorier m. m.

(2:a avd.)

I en inom första kammaren väckt motion (nr 45) har herr J. S. Almer hemställt, att riksdagen måtte medgiva att av kungl. medicinalstyrelsen såsom tuberkulossjukvårdsanstalt godkänt kustsanatorium, som för där intagna barns undervisning anställer examinerad folk- eller småskolelärare med minst samma avlöning som för sådana lärare är i förordning bestämt, må av statsmedel erhålla samma lönetillskott till anställd lärares avlöning, som är för skoldistrikt stadgat, ävensom att sålunda anställd lärare må vid tillträde av tjänst å kustsanatorium samt vid övergång från densamma till tjänst vid folk- eller småskolor med avseende å lönetur och tjänsteårsberäkning likställas med lärare som tjänstgjort vid folk- eller småskola.

Till stöd för denna framställning har av motionären anförts följande:

»Flertalet av de å kustsanatorierna intagna barn äro i skolåldern. Då de åkommer, för vilka de söka bot å de nämnda anstalterna, i regel äro av natur att ej befria barnen från skolplikten, komma föräldrarna ofta i en brydsam belägenhet mellan å ena sidan barnets behov av anstaltsvård och å andra sidan skyldigheten att låta barnen inhämta folkskolans minimikurs. För att i någon mån lösa denna konflikt har undervisning i en eller annan form införts å kustsanatorierna för de barn, som utan skada för behandlingen i övrigt kunna tillgoda göra sig en sådan. Vid ett av dessa har undervisningen ordnats så, att barnen indelats i 3:ne grupper, av vilka de 2:ne motsvara folkskolan och en småskolan. Varje grupp har 2:ne lästimmar pr dag. Den anställda lärarinnan har alltså 6 lektionstimmar dagligen. (Se bil. A.) Inom dessa grupper är helt naturligt omsättningen stark, då ingen hänsyn kan tagas till undervisningen vid bestämmandet av tiden för in- och utskrivning av patienterna å sanatoriet, utan detta bestämmes helt och hållet med hänsyn till barnets behov eller icke behov av

sjukvård. Härigenom uppstå förvisso svårigheter vid undervisningen, som det blir lärarinnans sak att i möjligaste mån söka övervinna. Ett barn börjar då, ett annat då, olika långt komna barn måste sammanföras i samma grupp, svårighet att få reda på genomgångna kurser, allt är ägnat att försvåra undervisningen och öka arbetet. Då ifrågasvarande barn äro så gott som uteslutande barn från folk- och småskolor, synes lämpligast att anställa lärarinna som avlagt folk- eller småskolelärareexamen. För tillfället är anställd en examinerad småskolelärarinna, detta närmast av ekonomiska skäl.

Det torde framgå av vad som anförts att en dylik lärarinna fyller en uppgift fullt motsvarande den vid våra små- eller folkskolor.

Likaså torde det ej kunna bestridas, att det är ett allmänt intresse, att de sjuka barnens kunskapsnivå hålles uppe eller höjes under den tid de vårdas för sjukdom, så att de kunna följa med undervisningen utan större svårighet, då de efter att ha blivit återställda till hälsan komma tillbaka till sin skola. En lärarinneplats sådan som denna är ej eftersökt. För en samvetsgrann lärarinna blir arbetet på grund av vad som ovan antytts helt visst ansträngande, och platsen ger ej meriter, som väga vid sökande av annan plats. Hon får ej räkna tjänsteår. Det är så att säga bortkastad tid för henne.

På grund av det säregna arbetet vore det önskvärt att kunna anställa alldeles särskilt kvalificerade folkskolelärarinnor, men för att detta skulle kunna bli möjligt kräves att platsen är väl avlönad. Då undervisningen emellertid är något sanatoriets egentliga uppgift ovidkommande, är det naturligt, att styrelsen ej gärna kan avse någon större lön åt lärarinnan.

Goda skäl synas därför tala för att sanatorium, som har anställd lärare eller lärarinna, erhöles statsbidrag som lönetillskott lika med vanliga skoldistrikt, ävensom att vederbörande lärare eller lärarinna finge räkna tjänsteår.»

Den av motionären åberopade bilagan är av följande lydelse:

»Förteckning över antalet barn samt undervisningstiden i skolan å kustsanatoriumet Apelvikens under terminerna 1914, 1915 och början av 1916 samt sommaren 1915.

1914.

Vårterminen: i medeltal 70 barn undervisades 6 veckor, 36 timmar i veckan.

Höstterminen: » » 80 » » 10 » » » » » »

Högsta barnantalet under 1914: 87.

Sammanlagda undervisningstiden: 16 veckor = 576 timmar.

1915.

Vårterminen: i medeltal 85 barn undervisades 10 veckor, 36 timmar i veckan

Höstterminen: » » 85 » » 15 » » » » »

Sommaren: » » 15 » » 10 » 18 » » » »

Högsta barnantalet under 1915: 103.

Sammanlagda undervisningstiden: 35 veckor = 1,080 timmar.

1916.

Vårterminens början: 53 barn undervisas 36 timmar i veckan.

Undertecknad har tjänstgjort som lärarinna å kustsanatoriet Apelviken från den 1 maj 1914.

Nelly Nilsson.
ex. småskolelärarinna.

Utskottet, som tagit den föreliggande framställningen i övervägande, har väl funnit vissa av motionären anförda synpunkter beaktansvärda, men har dock ej ansett sig kunna tillstyrka förslaget i det outredda och ofullständiga skick vari det nu föreligger. Utskottet har framför allt saknat sådana beräkningar och upplysningar, att av desamma skulle kunna vinnas en ungefärlig föreställning om de kostnader, som här ifrågasättas. I utredningen äro ej angivna några bestämmelser om den minimitjänstgöring, som bör åläggas här förevarande kategori av lärare, vilka bestämmelser i det hela synas utskottet till art och omfattning böra motsvara och ansluta sig till dem, som gälla lärare vid folkskolor. En nödvändig förutsättning för beräknande av räckvidden av statens kostnader för ifrågavarande ändamål är vidare bestämmelser rörande grunderna för fastställandet av antalet lärare, varom intet i motionen förekommer. Utredningen giver ej heller någon vägledning vid bedömandet av, huru många vid kustsanatorier befintliga barn i skolåldern äro i behov av undervisning. Frågan om särskild statskontroll eller inspektion från statens sida i förevarande avseende är ej i motionen berörd.

*Utskottets
yttrande.*

Med anledning av motionärens uttalande om lämpligheten av att, då ifrågavarande barn så gott som uteslutande äro barn från folk- och småskolor, för ifrågavarande undervisning anställas lärarinna, som avlagt folk- eller småskollärarexamen, vill utskottet endast framhålla såsom sin åsikt, att i de fall, då endast *en* lärare anställs för barn på såväl småskole- som folkskolestadiet, denne lärare givetvis bör hava erhållit den utbildning, som tillkommer ordinarie lärare vid folkskola.

Utskottet har följaktligen funnit utredningen vara av sådan beskaffenhet, att utskottet icke på densamma skulle kunna stödja ett tillstyrkande till förslaget. Härtill kommer att om än utskottet, såsom ovan antytts, ej vill förneka, att vissa beaktansvärda skäl tala för det av motionären angivna syftet, utskottet dock ej ansett sig böra förorda en framställning, som endast avser vissa särskilda sjukvårdsinstitutioner, under det att, såsom utskottet håller före, även andra anstalter av liknande karaktär finnas, där motsvarande förhållanden med de av motionären nu andragna även kunna antagas föreligga. Utskottet anser med hänsyn härtill hela detta spörsmål vara av beskaffenhet att tarva en särskild utredning, och synas härvid ovan angivna synpunkter böra bliva föremål för omprövning från Kungl. Maj:ts sida.

På grund av det sålunda anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av herr Almers förevarande motion, må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t *dels* verkställa utredning, huruvida och under vilka villkor statsbidrag må utgå till avlöning åt vid sjukvårdsanstalt anställd lärarpersonal, ävensom huruvida och i vad mån sagda lärarpersonal i avseende å löneturs- och tjänsteårsberäkning må likställas med lärare vid folkskola eller småskola, *dels ock* för riksdagen framlägga det förslag i ämnet, vartill sagda utredning må giva anledning.

Stockholm den 28 mars 1916.

På statsutskottets vägnar:

CARL SWARTZ.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. J. G. Swartz, O. Jonsson, O. M. Strömberg, G. M. H. Ekelund, C. G. Ekman, J. Nilsson, O. Bergqvist, A. Pers, J. L. Widell* och *J. S. Almer*, samt

från andra kammaren: herrar *A. Ekman, K. V. Rydén* i Malmö, *C. Persson* i Stallerhult, *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *G. Odqvist, E. A. Nilson* i Örebro, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *A. Wiklund, J. Ström* och *A. V. Sävström*.